

Seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirjaga muudetakse teistkordselt piirihalduse ja viisapoliitika rakendamiseks koostatud siseministri 21. veebruari 2023. a käskkirja nr 1-3/33 „Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu meetme nr 1.2 „IKT-süsteemide loomise ja kasutamise kaudu Euroopa piiri- ja rannikuvalve toetamine välispiiridel tõhusa Euroopa integreeritud piirihalduse rakendamisel“ toetuse andmise tingimused“ (edaspidi *TAT*).

Eelnõuga suurendatakse TATi eelarvet, lisatakse täiendav projekt ning täpsustatakse selguse huvides osapoolte õiguste ja kohustuste sõnastust. Eelnõule kehtib kõik algsete käskkirjade seletuskirjas nimetatud. Tegevuste eelarvetega seonduv teave on leitav rahastamiskavas, TAT käskkirjas ja seletuskirjades.

Eelnõu on koostanud Siseministeeriumi (edaspidi *SiM*) nõunik Aivi Kuivonen (aivi.kuivonen@siseministeerium.ee) koostöös asjaomaste partneritega.

II Käskkirja sisu

- 1) Eelnõu punktis 1 ajakohastatakse viide siseministri käskkirjale, millega kehtestati piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (*edaspidi* BMVI) uus rahastamiskava ning üldistatakse viiteid siseturvalisuse arengukavale. Arengukava programmid kinnitatakse igal aastal uued, mistõttu peaks muutma regulaarselt ka TATi. Üldisem sõnastus aitab vähendada halduskoormust.
- 2) TATi punktis 2.3.3 nimetatud tegevus „ETIAS riiklik üksus“ lahutatakse kaheks eraldi tegevuseks: enne ETIAS *live*’i ja pärast ETIAS *live*’i. Eraldi projektid on vajalikud, kuna korraldusasutus peab Euroopa Komisjonile raporteerima enne ja pärast ETIASe rakendumist tehtud kulud eraldi koodiga. EK hüvitab riigile pärast rakendumist tehtud kulud selleks väljatöötatud skeemi alusel täiendavast eraldisest. ETIASe rakendumine on sõltuvuses Euroopa Liidu keske infosüsteemi valmimisest ning kõikide liikmeriikide valmisolekust. Algselt oli planeeritud, et ETIAS rakendub juba programmiperioodi alguses, kuid keske infosüsteemi ajakava on oluliselt nihkunud, mistõttu tekkis tehniline vajadus uue projekti – „ETIAS riiklik üksus (enne *live*’i)“. Uus projekt on kirjeldatud käskkirja punktis 2.3.7. 2025. a oktoobri seisuga peaks ETIAS rakenduma 2026. a IV kvartalis (eelduslikult oktoobris). Projektide abikõlblikkuse periood kattub osaliselt, et tagada paindlikkus juhaks, kui ajakava peaks veel nihkuma.
- 3) TATi 4. punktis suurendame TATi eelarvet 180 000 euro võrra, mis siseministeeriumi juhtkonna otsusel lisandub projektile „SIRENE töövoo süsteemi (iSpoC), Schengeni infosüsteemi (ESIS, ESIS_ADMIN) ja Interlyysi arendamine“, et adresseerida Schengeni hindamise soovitusi nr 18, 19, 21, 22, 27, 28 ja 30. Lisaks viiakse tabelis 4.3 toodud indikaatorid kooskõlla rakenduskava muudatusega.
- 4) Punkti 7.4 täiendatakse klausliga, et toetuse saaja võib eelneval kirjalikul kokkuleppel SiMiga esitada maksetaotlusi tihemini, kui kord kvartalis. Täiendav paindlikkus on vajalik väljamaksete kiirendamiseks ja kontrollijate töökoormuse hajutamiseks.

- 5) TATi punktide 7.5 ja 7.6 täiendused on tingitud projektide elluviimisel tekkinud küsimustest. Seetõttu on eraldi välja toodud Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 33 nimetatud võimalus makse menetlemise pikendamiseks ja peatamiseks kulude osas, mille abikõlblikkuses ei ole võimalik toodud alustel veenduda.
- 6) Punktis 9.2 lühendatakse lõpparuande esitamise tähtaega 45 kalendripäevalt 30 kalendripäevani, arvates projekti abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Tegevused kestavad kuni programiperioodi lõpuni. Kuna elluvijale saab toetust välja maksta kuni 31. märtsini 2030. a ja lõppmakse tehakse pärast lõpparuande kinnitamist, on SiMil vaja piisavalt aega, et veenduda tegevuste tulemuslikkuses ja tehtud kulude abikõlblikkuses.
- 7) Kuna elluviijad vastutavad, et projektide tegevused aitavad lahendada „Eesti 2035“ arenguvajadusi ning arvestavad määruse nr 2021/1060¹ artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid, lisatakse TATi punktiga 9.4 elluvijale kohustus kirjeldada lõpparuandes „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.
- 8) Punktid 8.3.6 ja 9.8 viiakse kooskõlla rakendatava praktikaga. SiM koostab Euroopa Komisjonile esitatavad seire- ja tulemusaruanded elluvijate aruannete alusel, mistõttu on vajalik, et elluviijad kõrvaldaks puudujäägid aruandluses kiiresti. Tavapäraselt kõrvaldavad elluviijad aruande puudujäägid paari päevaga ning varem sätestatud kohustus, anda parandamiseks vähemalt kümme tööpäeva, ei ole mõistlik.

Muudatused on kooskõlas vastavate seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriumite ja –metoodikaga ning horisontaalsete põhimõtete täitmisega.

Topeltrahastamise riski analüüs

Topeltrahastamise risk on madal. Määruse (EL) 2021/1060 artikli 63 lõike 9 kohaselt võib tegevus saada toetust ühest või mitmest fondist või ühest või mitmest programmist ning muudest liidu vahenditest. Hüvitada ei tohi sama kulu.

Piirihalduse IKT-arendusi on teoreetiliselt võimalik rahastada riigieelarvest, kuid arvestades riigi rahanduse seisuga on Vabariigi Valitsus (*edaspidi* VV) andnud suunise katta võimalikult palju kulusid välisvahenditest. Lisaks BMVI-le oleksid konkreetsed IKT-süsteemid abikõlblikud 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmest nr 21.1.2.1 „Digilahenduste ja uuenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtt avalikus sektoris“². Korraldusasutus kontrollis toetust saanud projektide nimekirja ning veendus, et TATis nimetatud tegevustele meetme 21.1.2.1 raha eraldatud ei ole. Schengeni infosüsteemiga seotud arendusi rahastatakse osaliselt ka Sisejulgeolekufondist (*edaspidi* ISF). Nii ISFi kui BMVI korraldusasutus on SiM ning koordinaatorid teevad tihedat koostööd lisavajaduskaartide arutelu ja projektide elluviimise ajal.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid. - [ELT L 231, 30.6.2021, lk 159–706](#).

² VV 9. jaanuari 2025. a korralduse nr 15 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmete nimekirja kinnitamine“ lisa 1

Topeltrahastamise täielikuks riskide maandamiseks teeb SiM detailse kulude kontrolli siis, kui elluviija on esitanud maksetaotluse. BMVist hüvitatakse vaid kulud, mida teistest allikatest hüvitatud ei ole.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi

ETIASe projekti kaheks jagamise ja TATi eelarve suurendamisega ei muutu tegevuste sisu. Antav toetus ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi, kuna on seotud avaliku võimu teostamisega ning toetust ei anta majandustegevuse toetamiseks.

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega. Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060³;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1148⁴;

IV Käskkirja mõju

TAT muudatus aitab kaasa Euroopa piiri- ja rannikuvalve määrusega pandud kohustuste täitmisele, sh Schengeni piiri kaitsmisele, millel on omakorda riigiülene positiivne mõju elanikkonna turvatundele.

V Käskkirja rakendamine

Käskkiri jõustub allkirjastamisel.

VI Käskkirja koostööstamine

Käskkiri koostööstati eelnõude infosüsteemis (EIS) Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Kliimaministeeriumiga.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid – [ELT L 231, 30.6.2021, lk 159–706](#).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu. – [ELT L 251, 15.7.2021, lk 48–93](#).